

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Koolieelse lasteasutuse õpetaja

Madli Ütsik
KOOLIEELSETE LASTEASUTUSTE ÕPETAJATE ARVAMUSED JOHANNES KÄISI
METOODIKA RAKENDAMISEST KOLME TARTU LINNA LASTEAIA NÄITEL
bakalaureusetöö

Juhendaja: mag Marianne Olbrei

Tartu 2018

Koolieelsete lasteasutuste õpetajate arvamused Johannes Käisi metoodika rakendamisest
kolme Tartu linna lasteaia näitel

Resümee

Johannes Käisi metoodikaga leiab palju sarnasusi hetkel kehtivast koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast (2011), kus kajastuvad kodulooline üldõpetus, tegevuste lõimimine ja nende kavandamine lapse huvidest lähtuvalt, loodusarmastus ja looduskasvatus ning rahvakultuuri tundmaõppimine. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada lasteaiaõpetajate arvamused Johannes Käisi metoodika rakendamisest ja vajalikkusest koolieelsetes lasteasutustes Tartu linna kolme lasteaia näitel. Valimisse kuulus seitse koolieelse lasteasutuse õpetajat kolmest koolieelsest lasteasutusest. Andmeid koguti poolstruktureeritud intervjuudega ning analüüsimiseks kasutati kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi. Uuringus selgus, et õpetajad peavad vajalikuks Johannes Käisi metoodika rakendamist koolieelses lasteasutuses kuna see toetab lapse arengut ning on lapsele kõige lapsepärasem ja elulähedasem. Tulemused näitasid, et õpetajad suhtuvad Johannes Käisi metoodikasse positiivselt ning kõik uurimuses osalenud õpetajad rakendavad seda igapäevaselt õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel ja läbiviimisel.

Märksõnad: Johannes Käis, lapsest lähtumine, koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava

The opinions of teachers of pre-school child care institutions regarding the implementation of Johannes Käis methodology exemplified by three kindergartens in Tartu

Abstract

The methodology of Johannes Käis bears many similarities to the current Preschool Child Care Institutions Act (2011) that reflects teaching general topics through local historical approach, integration of different activities and child-centered planning of activities, love for nature and nature education as well as learning one's national culture. The aim of this Bachelor's thesis was to study the kindergarten teachers' opinions regarding the implementation of Johannes Käis methodology and its necessity in a pre-school child care institution using the example of three kindergartens in Tartu. The data was collected via semi-structured interviews and analysed by employing qualitative inductive content analysis. The results of the study revealed that teachers consider the implementation of Johannes Käis methodology in kindergartens to be necessary because it supports the child's development owing to its child-centeredness and closeness to real life. The results outlined that all of the teachers bear positive attitudes towards the methodology and practice it daily in carrying out and planning learning and educational activities.

Keywords: Johannes Käis, child-centered approach, Preschool Child Care Institutions Act

Sisukord

Resümee	2
Abstract	3
Sissejuhatus	5
Johannes Käisi töökooli idee	6
Isetegevus ja individuaalne tööviis	7
Üldõpetuslik tööviis.....	8
Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused	11
Metoodika.....	11
Valim	11
Andmete kogumine.....	12
Andmete analüüs	13
Tulemused	14
Õpetajate teadmiste allikad Johannes Käisi metoodikast	14
Õpetajate ülesanded ja tegevused Johannes Käisi metoodika rakendamisel.....	15
Johannes Käisi metoodika rakendamine koolieelses lasteasutuses	19
Arutelu.....	21
Töö piirangud ja praktiline väärtus	24
Tänu sõnad	25
Autorsuse kinnitus.....	25
Kasutatud kirjandus.....	26
Lisa 1. Intervjuu kava	
Lisa 2. Uurijapäevik	

Sissejuhatus

Johannes Käis oli pedagoog ja kooliuuendaja, kes on jätnud Eesti pedagoogika ajalukku sügava ja olulise jälje (Eisen, 2004; Kinos & Pukk, 2010; Ross, Õun & Tuul, 2013).

Metoodika välja töötamisel rakendas Johannes Käis üldõpetusliku tööviisi, loodusõpetust, kodulugu ja vaateõpetust ehk meeltega tunnetamine, töökooli ehk kogemuste läbi õppimist, isetegevust ja individuaalset tööviisi, hindamist ehk lapse arengu jälgimist (Kinos & Pukk, 2010; Käis, 1992).

Riiklik õppekava (2011) soodustab lapsekeskseid ja lapsest lähtuvate meetodite ja metoodikate rakendamist koolieelses lasteasutuses. Rahvusvaheliste alushariduse valdkonna võrdlusuuringute tulemustest selgus, et Eesti koolieelsetes lasteasutustes on loodud väga head võimalused lapsest lähtuvate õppe- ja kasvatustegevusteks (Õun, Ugaste, Tuul, & Niglas, 2010). Metoodikad, mida Eestis rakendatakse, on Hea Alguse, Montessori, Waldorfpedagoogika ja Reggio Emilia metoodikad ning keelekümblusõpe, uurimusliku õpe, ettevõtlusõpe ja õuesõpe (Alusharidus, s.a; Peterson, 2008). Johannes Käisi metoodika on lapsest lähtuv ning Eesti koolieelsete lasteasutuste õpetajad rakendavad õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel Käisi metoodikat või järgivad mõnda Johannes Käisi põhimõtet (Vapper, 2016).

Nõmmela (2016) uuris oma bakalaureusetöös, millised on lasteaiaõpetajate hinnangud üldõpetusliku tööviisi kasutamisele koolieelses lasteasutuses Tartu lasteaedade näitel ning samuti on uuritud Käisi poolt koostatud õppematerjale ja neid analüüsitud (Kalda, 2012). Igandi (2013) analüüsis oma magistriritöös Johannes Käisi avaldatud artikleid ajakirjas Kasvatus. Autor selgitab magistriritöös kooliuuendusliikumise põhiideede kajastamist kasvatusteaduste ajakirjas aastatel 1919–1940. Töö eesmärk oli välja selgitada, kui palju ja millal kirjutati ühtluskoolist, töökoolist, isetegevusest ja individuaalsest õppest, üldõpetusest ning koduloost.

Selles bakalaureusetöös uuritakse Tartu linna koolieelsete lasteasutuste õpetajaid, kes rakendavad õppe- ja kasvatustegevustes Johannes Käisi metoodikat. Varasemaid uurimusi Johannes Käisi metoodika rakendamise kohta töö autor ei leidnud. Seega on oluline uurida, millisel määral õpetajad koolieelsetes lasteasutustes rakendavad Johannes Käisi metoodikat õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel kasutavad. Bakalaureusetöös kasutatakse termineid koolieelse lasteasutuse õpetaja ja lasteaiaõpetaja ning koolieelne lasteasutus ja lasteaed sünonüümidenä. Järgnevalt on välja toodud Johannes Käisi töökooli idee, isetegevus ja

individuaalne tööviis ja üldõpetuslik tööviis ning neid võrreldud hetkel kehtiva koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga.

Johannes Käisi töökooli idee

Käisi põhiline pedagoogiline suund oli töökooli idee. Töökooli idee toetus sellele, et varasemad koolide õppekavad lämmatasid lapse individuaalsust ja isikut. Töökool on kool, mis valmistab last ette edaspidiseks eluks individuaalse töö ja käelise tegevuse kaudu. Töökoolis kasvatatakse last tööga (Käis, 2004; Kinon & Pukk, 2010; Unt, 1985). Koolis on töö igasugune tegevus, mis paneb liikuma ja arendab sellega lapse käsi, jalgu, keelt ja meelt, selleks sobib näiteks kirjutamine, joonistamine, lugemine, jutustamine, ekskursioonid metsa või niidule, aiandus, puusaagimine, mõtlemine ja laulmine (Käis, 2004). Praktilised tegevused aktiveerib lapsel varasemad teadmised ja oskused ning kujundab uued vilumused lisaks tekivad uued mõtteseosed ja muljed, mis toetavad mälu (Timoštsuk, 2017). Käis (2004) pööras oma metoodikas tähelepanu ka sellele, et igale lapsele tuleb individuaalselt läheneda ja iseseisev töötamine peaks toimuma lapsele sobivas arengutempos. Käisi töökooliga leiab sarnasusi ka hetkel kehtivast koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast (2011), mille järgi peab õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel arvestama lapse individuaalsuse ja arenguga.

Johannes Käis toob välja töökooli kasulikkusest ja vajalikkusest kolm põhjendust (Unt, 1985). Esimene põhjendus on see, et töö on viinud, viib praegu ja viib ka edaspidi inimkonda edasi. Tänu tööle ja mitmesuguste töö tegemist hõlbustavate leiutiste loomisele on maailm jõudnud sinna, kus ta on tänapäeval. Teine põhjendus on praktiline: tööd on alati tehtud ja tööd tehakse ka edaspidi ning kool peaks selleks andma vajalikud oskused ja teadmised. Kolmandaks põhjenduseks toob Johannes Käis (2004) välja inimese võimaluse areneda nii vaimselt, kui ka füüsiliselt ning rahuldada enda tegevus- ja saavutusvajadust, mis on isiksuse arenemise seisukohalt väga oluline (Unt, 1985).

Lapsed töökoolis ei võistle omavahel, vaid aitavad ja toetavad üksteist – nii pidi Käisi arvates klassis kui tööühiskonnas tööviljakus tõusma (Käis, 2004). Ka Fisher (2004) toob välja, et suur osa õppimisest koosneb koostööst, sest koos teistega on võimalik rohkem teha ja saavutada kui üksinda. Töökoolis peavad olema ained omavahel lõimitud nagu on kirjas ka hetkel kehtivas koolieelse lasteasutuse õppekavas (Koolieelse lasteasutuse..., 2011). Töökoolis õpetatavate ainetel ei ole vahet, sest kõik ained on olulised. Pole tähtis, mida õpetada, vaid tähtis on, kuidas sa seda õpetad (Käis, 2004).

Lastele õpetab töökool keskendumist, püsivust ja eesmärkide saavutamist ning see on võimalik tänu ainete lõimimisele. Õpetaja ülesandeks töökoolis on olla lapse loovuse toetaja,

abistaja ja suunaja, mitte ise asju lapsele ette teha (Käis, 2004). Samuti on õpetaja ülesandeks vahendada lastele neid oskusi ja teadmisi, mis aitab neil ümbritsevat maailma märgata, esitada küsimusi märgatu kohta, leida vastuseid tekkinud küsimustele ja nendest järeldusi teha ning õpitud igapäevaselt kasutada (Timoštšuk, 2017). Õpetaja ei tohi lapse loovust alla suruda ja lapsi range kontrolli all hoida, vaid õpetaja peab looma lapsele sellise õppekeskkonna, kus laps tunneb end turvaliselt ning saab loovalt ja vabalt õppida (Kinos & Pukk, 2010; Käis, 2004). Hetkel kehtivas koolieelses lasteasutuse riiklikus õppekavas on õpikäsitlusena samuti välja toodud, et õpetajad loovad lastele nende arengut toetava keskkonna ja on laste arengu suunajad (Koolieelse lasteasutuse..., 2011). Eesti elukestva õppe strateegia 2020 (2014) toob välja selle, et õpetaja ei ole enam infoallikas, vaid seoste looja ja väärtushoiakute kujundaja.

Töökooli ja tavakooli erinevus on Käisi (2004) arvates tööjaotus klassis. Töökoolis antakse igale õpilasele individuaalne ülesanne, mis vastab lapse võimetele ja oskustele. Kogu klass töötab töökoolis süsteemina, kus igal lapsel on individuaalne ülesanne, kuid ühine eesmärk (Käis, 2004). Selline tööjaotus annab võimaluse nii andekatele, keskmistele kui ka vähemvõimekatele lastele töötada oma võimete piires. Ka töökoolis toimub hindamine individuaalsuse alusel ja iga lapse töö on samavääriline teise tööga. Numbrilist hindamist töökoolis ei kasutata, vaid hinne antakse suuliselt (Käis, 2004). Selline hindamissüsteem on tänapäeval kasutusel Waldorfi koolides (Waldorfpedagoogika, s.a) ning põhikooli I ja II astmes võib samuti kasutada kirjeldavaid sõnalisi hinnanguid (Põhikooli riiklik õppekava, 2014).

Isetegevus ja individuaalne tööviis

Isetegevus ja individuaalne tööviis on töökooli esimene ja tähtsaim nõue. Käis peab (2004) isetegevust selleks jõuks, mis äratab lastes huvi õpitava vastu, toob sellest rõõmu ja annab õppimisest rahuldust. Käis (1992) on öelnud, et õpetus täidab oma ülesannet ainult niipalju, kuipalju ta võimaldab õpilastele isetegevust ja et õpilane saab koolist vaimse omandusena ellu kaasa ainult seda, mida ta ise on läbi töötanud ja elanud. Timoštšuk (2017) toob samuti välja, et lapsel kinnistuvad teadmised paremini ja põhjalikumalt, kui laps ise tegutseb.

Iseseiseva töö kaudu pakutakse lapsele intellektuaalset rahuldust ja naudingut, mis tekib lapsel siis, kui ta suudab iseseisvalt lahendada tõsist vaimset pingutust nõudva ülesande (Käis, 1992). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) on kirjas, et lapsele tuleb luua õppe- ja kasvatustegevuses sellised tingimused, mis aitavad tal tunda rõõmu enda ja teiste õnnestumiste üle ning tulla toime ka ebaõnnestumistega. Individuaalset tööviisi tuleb rakendada kõigis ainetes (Unt, 1985). Tänapäeval on paljudes lasteaedades isetegevuse ja

individuaalse tööviisi nimetuse asemel kasutusel uuem mõiste – lapsest lähtuv kasvatus (Kinos & Pukk, 2010).

Laps on aktiivses tegevuses siis, kui ta näiteks kirjutab, joonistab või löikab kääridega. Kõik need on sensomotoorsed protsessid ja võivad teataval määral lapse loomupärast liikumis- ja tegevusvajadust rahuldada (Käis, 1992). Aktiivsuse aste kujuneb tavaliselt iseseisvaks tööks, mis võimaldab töötada individuaalses töötempo, kuid see ei anna vabadust tööülesannete valikuks ja töökorralduseks laste võimete ja huvide kohaselt. Tööülesannete valikul on lastele jäetud valikuvabadus. Lapsel on võimalus töötada iseseisvalt oma huvide ja võimete kohaselt ja omas tempos. Õppetöö kavandamisel lähtub õpetaja samuti just lapse arengutasemest, vanusest ja huvidest (Koolieelse lasteasutuse..., 2011). Tööülesandeid ja aega saab laps ise valida. Individuaalse tööviisiga kasvatatakse huvi ja teadlikkuse abil lapse vastustunnet (Kinos & Pukk, 2010; Unt, 1985).

Individuaalse tööviisi eesmärk on anda lapsele piisavalt iseseisvust ja iseseisvat tööd, mis toimuks talle loomulikus töötempo. Arvestada tuleb lapse võimete, huvide ja suundadega. Lapsele tuleb anda tööülesannete täitmisel valikuid. Individuaalse tööviisi eesmärk on tõsta lapse individuaalse töö kaudu klassi või siis rühma tööviljakust ja väärtust. Viimane eesmärk näitab selgelt, et individuaalne tööviis seab endale sotsiaalsed kasvatusesihid (Käis, 1992; Unt, 1985). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) on õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimise põhimõtteks lapsele sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine. Tropp ja Saat (2008) toovad samuti välja lapse sotsiaalsuse arengu tähtsuse. Sotsiaalne areng toimub õppimise kaudu, mitte ei ole sünniga kaasa antud. Arengu eesmärk on õppe- ja kasvatustegevuses soodustada lapse vastutus-, otsustus- ja valikuvõimalust, osata vahet teha heal ja halval käitumisel, arendada koostöö oskust, arvestada teistega, luua sõprussuhteid, huvitada suhetest ja tunda huvi teiste vastu (Koolieelse lasteasutuse..., 2011; Tropp & Saat, 2008).

Üldõpetuslik tööviis

Üldõpetus ehk keskustamine sarnaneb multidistsiplinaarsele lähenemisele (Kuusk, 2010). Eestis on üldõpetus õppeainete omavahelise seostamisena kauaaegsem viis (Hiie, 1991; Kuusk, 2010). Eestis kasutusele võetud üldõpetus muudeti Eesti oludele sobivamaks (Hiie, 1991). Esimesena võttis üldõpetuse mõiste Eestis kasutusele Johannes Käis, kelle teadmised, huvi pedagoogika vastu ning kursisolek Eesti koolisüsteemiga aitasid tal kujundada omanäolise ja tervikliku didaktilise süsteemi, mis sai ajendiks 1920.–1930. aastatel toimunud kooliuuendusliikumisele. Killustunud ainesüsteem tuli ümber muuta nii, et kõik õppeained

oleksid omavahel seotud ja moodustaks ühtse terviku. Käis hakkas arendama üldõpetuse süsteemi, kus õppeained oleksid omavahel seotud ja neid õpetatakse seostatuna (Käis, 2004; Hiie, 1991). Üks õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõte on kehtivas koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) üldõpetusliku tööviisi rakendamine. Tihti kasutatakse üldõpetuse mõiste asemel ka sõnu lõimimine ja integreerimine. Koolieelses lasteasutuses kasutatakse teemakeskset ehk multidistsiplinaarset lõimingut (Kuusk, 2010). Sellise lõiminguviisiga seostatakse erinevaid valdkondi ühe keskse teemaga ehk siis sama teemat käsitletakse erinevate valdkondade kaudu.

Üldõpetuse ehk keskustuse põhimõte on lõimida tegevusvaldkondi nii, et moodustuks ühtne tervik (Käis, 2004; Hiie, 1991; Nugin, 2013). Lõiming soodustab lapse isetegevust aine või tegevuse valimisel ja selle läbitöötamist (Käis, 2004). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) on välja toodud, et erinevate valdkondade sisu lõimimisel toetatakse lapse õppe- ja kasvatustegevustes üldoskuste (mänguuskuste, tunnetus- ja õpioskuste, sotsiaalsete oskuste, enesekohaste oskuste) kujunemist. Kodulugu on üldõpetuse tuum (Käis, 2004; Hiie, 1991; Nugin, 2013), sest kodulooteemad on lapsepärased ja elulähedased (Käis, 1989; Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2011). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) leiame koduloolise vaateõpetuse asemel valdkonna „Mina ja keskkond“. Nii koduloolises vaateõpetuse kui ka valdkonna „Mina ja keskkond“ käsitlemisel saab laps kasutada erinevaid meeli, harjutada tähelepanuoskust, arendada vaatlus- ja algatusvõimet, fantaasiat ja laiendada oma silmaringi (Käis, 1989; Koolieelse lasteasutuse..., 2011).

Üldõpetuse teemakäsitus algab tavaliselt mõne õppejutuga, mida näitlikustatakse vahenditega. Õppejutt ei pea olema ainuõige vahend, vaid hea variant oleks ka alustada uue teema läbitöötamist õppekäiguga (Eisen, 1989; Käis, 2004; Nugin, 2013). Lastele meeldib korduvalt samu asju rääkida ja samadest asjadest jutukesi kuulda. Tänu sellele kujuneb lastel jutustuse struktuur, nad salvestavad selle omale mällu ja kasutavad seda hiljem (Kikas, 2008). Esile toodud vaateõpetuses väljendatakse ennast suuliselt, kinnistatakse lugemispalade käsitlemist, tegeletakse nii arvutamise kui ka käeliste tegevustega. Samuti õpetatakse üldõpetust luuletuste ja laulude õppimise ning näidendite mängimisega (Eisen, 1989; Käis, 2004). Vaateõpetuse teemadega areneb lapse suuline väljendus (Eisen, 1989; Timoštšuk, 2017), sest laps saab jutustada kõike, mida ta on kogunud või näinud; samuti arenevad lapsel suulisel väljendamisel ka tunnetusprotsessid (Kikas, 2008) nagu mälu, tähelepanu, taju ja arutlemine. Laps omandab tunnetusprotsesside abil keskkonnast teavet, mõtestab selle enda jaoks lahti, salvestab selle mällu ja kasutab seda uut informatsiooni tulevikus. Üldõpetuses tutvutakse õpitavaga alati objekti või nähtuse loomulikus keskkonnas ning vajadusel

vaadatakse pildilt, kui objektiga ei ole võimalik loomulikus keskkonnas tutvuda (Eisen, 1989). Koolieelses riiklikus õppekavas (2011) on samuti välja toodud, et õppe- ja kasvatustegevuse käigus tutvutakse õpitavaga (kas siis mõne objektiga või siis nähtusega) tema loomulikus keskkonnas. Samuti seostatakse õppe- ja kasvatustegevus kodukoha loodusega, inimestega või siis asutustega (Koolieelse lasteasutuse..., 2011). Toren, Maiselman ja Inbar (2007) leidsid oma uurimuses, et lõimitud õpet rakendades luuakse lastele võimalikult elu- ja looduslähedane õpikeskkond, mis annab laste õppimisele lisapanuse.

Üldõpetus eeldab, et kogu õpetamine on koondunud ühe õpetaja kätte, kuid vajadusel on lubatud ka mitme õpetaja koostöö. Kui lasteasutuse rühmas on näiteks kaks õpetajat, siis nõuab see nende kahe vahel väga tugevat koostööd ning ühesugust arusaama kõigis õpetuslikes küsimustes (Eisen, 1989; Malik & Malik, 2011). Koostöö õpetajate vahel on tähtis, sest lasteaias lõimitud tegevuste keskmes on üks kindel teema, millega seostatakse kõiki teised õppe- ja kasvatustegevusi (Käis, 2004; Nugin, 2013). Õpetajale jätab üldõpetus rohkem vabadust oma õppetegevust planeerida ja korraldada, aga see nõuab ka seda, et õpetaja on ise sihikindel ning et tal on algatus- ja teovõimet (Käis, 2004). See ei tähenda seda, et lapsega läbiviidavad tegevused on lihtsalt ära tehtud, vaid et need on põhjalikult läbimõeldud ja ettevalmistatud. Õpetajal peab üldõpetuse teemade jaoks olema kindel töökava, selle koostamisel võib õpetaja arvestada suurel määral ka laste huvide ja soovidega (Käis, 2004 ; Koolieelse lasteasutuse..., 2011). Johannes Käis pidas oluliseks õpetajate ettevalmistust ja täienduskoolitust, sest ilma ettevalmistuseta õpetajateta ei saavuta kooli kasvatustlikke ja hariduslikke eesmärgi (Eisen, 1985; Käis, 2004).

Üldõpetuses toimuv õppe- ja kasvatustöö on ühtne ja terviklik protsess. Selle iga valdkonna sisu annab lapsele uusi teadmisi ja oskusi, kuid lapse igakülgseks arenguks on vaja kõiki valdkondi (Ross, Öun & Tuul, 2013). Sellise õpikäsitlemisega antakse ühtne alus tervele õppetööle. Tänu sellisele õppetööle töötavad lapsed suurema huviga ja arenevad kiiremini (Brough, 2010; Eisen, 1989; Kinos & Pukk, 2010; Kroch & Morehouse, 2008; Nugin, 2013). Lapsed omandavad ka vajalikud oskused ja teadmised kiiremini (Eisen, 1989). Käsitletav teema peab vastama laste huvidele, arengutasemele ja vanusele (Brough, 2010; Kala, 2008; Kalimulina, 2006; Koolieelse lasteasutuse..., 2011; Malik & Malik, 2011; Nugin, 2013). Üldõpetuse kavandamisel peavad õpetajad valima põhiteema, millega arvestatakse ja mida käsitletakse ka teistes valdkondades (Käis, 1989; Kinos & Pukk, 2010; Käis, 2004; Ross, Öun & Tuul, 2013). Oluline on see, et teemaga õpetatakse lastele põhimõisteid, oskusi ja kujundatakse nende väärtusi (Nugin, 2013).

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Töö teema valikul lähtus autor isiklikust huvist ja sooviga rohkem teada saada Johannes Käisi metoodikast. Johannes Käis pidas oluliseks lapse huvide ja vanuse arvestamist tegevuste planeerimisel kui ka läbiviimisel ning looduskeskkonnas tegutsemist. Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada lasteaiaõpetajate arvamused Johannes Käisi metoodika rakendamisele ja vajalikkusele Tartu linna koolieelsetes lasteasutustes. Lähtuvalt bakalaureusetöö eesmärgist püstitati käesolevas töös järgmises uurimisküsimused.

1) Millised on koolieelse lasteasutuse õpetajate teadmiste allikad Johannes Käisi metoodikast?

2) Millised on koolieelse lasteasutuse õpetaja ülesanded ja tegevused Johannes Käisi metoodika rakendamisel koolieelses lasteasutuses?

3) Kuidas rakendavad koolieelse lasteasutuse õpetajad Johannes Käisi metoodikat õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel koolieelses lasteasutuses?

Metoodika

Bakalaureusetöös uuritakse lasteaiaõpetajate arvamusi Johannes Käisi metoodika rakendamisele ja vajalikkusele. Uurimuse eesmärgist ja uurimisküsimustest lähtudes on bakalaureusetöös kasutatud kvalitatiivset uurimisviisi, mis annab võimaluse uurida uuritavat nähtust loomulikus keskkonnas (Hirsjärvi et al., 2005), ning uuritav saab kirjeldada oma kogemusi, emotsioone ja välja tuua temaga toimunud sündmusi (Õunapuu, 2014). Seda meetodit saab kasutada väikese hulga inimeste vaadete kaardistamiseks (Laherand, 2008).

Valim

Valimi moodustamiseks kasutati eesmärgipärast valimit, sest sooviti leida uuritavaid selle bakalaureusetöö eesmärgist lähtuvatele kriteeriumitele (Hirsjärvi et al., 2005; Õunapuu, 2014). Uuritavad valiti uurimusse ühe kindla kriteeriumi alusel ja selleks oli, et õpetajad, kes osalevad uurimuses, peavad rakendama koolieelses lasteasutuses õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel Johannes Käisi metoodikat.

Uuriija vaatas eelnevalt Tartu linna haridusteenuste haldamise süsteemist (Arno, s.a) järele Tartu linna munitsipaallasteaiad. Sealt sai uurija vaadata lasteaedade kodulehti ja lugeda lasteaia õppekavasid. Lasteaiad olid oma õppekavades nimetanud, mis metoodikat nad lasteaias õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel rakendavad. Tänu sellele sai uurija teada, millised lasteaia rakendavad Johannes Käisi metoodikat. Uuriija võttis e-kirja teel lasteaia

direktoritega või õppealajuhatajatega ühendust, selgitas uuringu eesmärgi ja tõi välja valimi kriteeriumid. Intervjueeritav õpetaja pakuti välja valimisse sattunud lasteaija direktori või õppealajuhataja poolt. Uurimusest võtsid osa seitse õpetajat, kolmest lasteaiast (tabel 1). Õpetajate keskmine vanus oli 43 aastat. Laste vanused intervjueeritud õpetajate rühmas olid kahest kuni seitsme aastani. Intervjueeritavate konfidentsiaalsuse tagamiseks on kõik pärisnimed asendada pseudonüümidega.

Tabel 1. Uuringus osalejate taustaandmed

Pseudonüüm	Õpetaja vanus	Laste vanus rühmas
Õpetaja 1	50	3-4 aastased
Õpetaja 2	24	2-7 aastased
Õpetaja 3	33	3-6 aastased
Õpetaja 4	41	3-7 aastased
Õpetaja 5	57	3-4 aastased
Õpetaja 6	56	3-7 aastased
Õpetaja 7	41	3-4 aastased

Andmete kogumine

Andmeid koguti poolstruktureeritud intervjuude abil, mis andis intervjueeritavale võimaluse küsimustele vabas vormis vastata (Lepik et al., 2014) ning uurijale võimaluse täpsustavaid lisaküsimusi küsida (Hirsjärvi et al., 2005; Lepik et al., 2014). Intervjuu on kvalitatiivses uurimuses andmete kogumise üheks meetodiks (Hirsjärvi et al., 2005; Laherand, 2008). Intervjueerimiseks kasutati intervjuu kava, kus olid kirjas need küsimused, millele uurija kindlasti vastuseid soovis saada. Intervjuu kava (lisa 1) küsimused olid koostatud bakalaureusetöö teooriast ja uurimisküsimustest lähtudes.

Intervjuu kava jagunes viieks osaks. Esimeses osas küsis uurija intervjueeritavalt sissejuhatavaid küsimusi. Teise osa küsimustega sooviti teada saada õpetajate teadmiste allikad Johannes Käisi metoodikast. Kolmanda osa küsimustega sooviti välja selgitada õpetajate ülesanded ja tegevused lasteaias lähtudes Johannes Käisi metoodikast. Neljanda osa küsimustega sooviti teada saada, kuidas rakendavad õpetajad Johannes Käisi metoodikat koolieelses lasteasutuses. Viiendas osas olid lõpetavad küsimused, et anda intervjueeritavale võimalus, midagi täiendavalt lisada või täpsustada.

Tulemuste valiidsuse suurendamiseks tehti ühe õpetajaga prooviintervjuu. Prooviintervjuu eesmärk oli välja selgitada mõõtevahendi sobivus vajaliku informatsiooni kättesaamiseks (Hirsjärvi et al., 2005). Prooviintervjuus osalenud õpetaja pidi vastama

samadele kriteeriumitele kui püstitatud valimisse kuuluvad õpetajad. Peale prooviintervjuud intervjuu transkribeeriti ja seda analüüsiti, et teada saada, kas küsimusi on vaja muuta või täiendada. Küsimuste sõnastust muudeti, aga sisu jäeti samaks. Prooviintervjuu andis kinnitust, et intervjuu küsimustega on võimalik uurimisküsimustele vastused saada.

Töö usaldusväärseuse tõstmiseks pidas töö autor regulaarselt uurijapäevikut (lisa 2). Uurijapäevikusse kirjutas autor oma tähelepanekuid bakalaureusetöö edenemise, intervjuude läbiviimise ja transkribeerimise kohta. Päeviku pidamine andis autorile hea ülevaate sellest, millele ta peab intervjuudel rohkem tähelepanu pöörama.

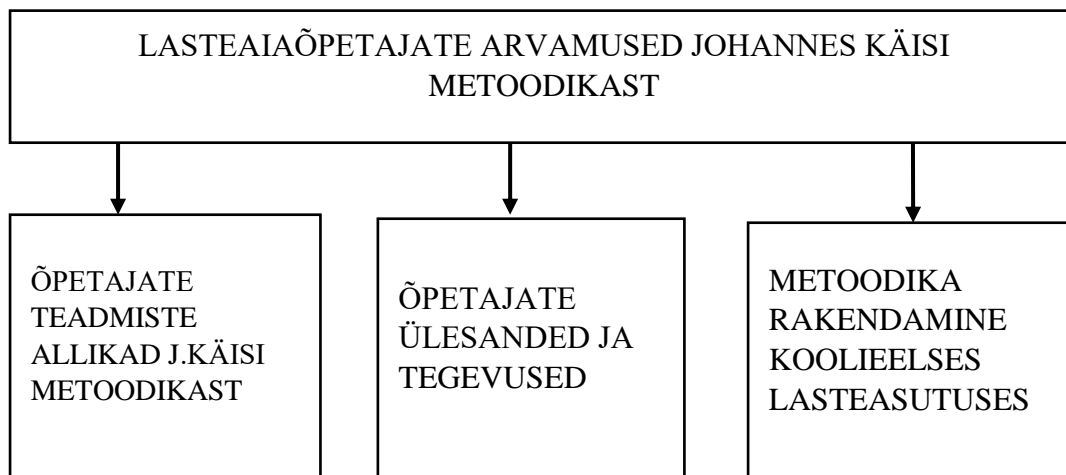
Kokku tehti koos prooviintervjuuga kaheksa intervjuud. Need toimusid ajavahemikus 16.03.2018–09.04.2018. Kõik intervjuud viidi läbi koolieelses lasteasutuses. Intervjueeritavatega lepidi kokkusaamised kokku kirjalikult. Eetika põhimõtteid (Lepik et al., 2014) järgides rääkis autor enne intervjuu läbiviimist intervjueeritavatele, milline on töö eesmärk, küsis luba intervjuu salvestamiseks ja edaspidiseks kasutamiseks ning selgitas, kuidas tagatakse intervjueeritava konfidentsiaalsus. Pärast intervjuud tänati osalejat ja pakuti transkriptsiooni lugemist ning täiendamise võimalust, mida soovis üks intervjueeritav.

Andmete analüüs

Andmete analüüsimiseks kasutati induktiivset kvalitatiivset sisuanalüüsi. Induktiivne sisuanalüüs võimaldab uurida uurimises osalejate mõtteid ja tõlgendusi (Kalmus, Masso & Linno, 2015). Sisuanalüüsi jaoks intervjuud transkribeeriti, mis tähendab, et intervjuud kirjutati sõna-sõnalt ümber (Laherand, 2008). Transkribeerimisel kasutati programmi Windows Media Player, mis võimaldas panna helilõigu seisma või siis seda tagasi kerida nii palju, kui uurija ise seda sättis. Kahe intervjuu transkribeerimisel kasutati veebipõhist kõnetuvastust (Alumäe, 2014), mis on internetist tasuta saadaval. Peale automaatset transkribeerimist vaatas uurija üle intervjuude transkriptsiooni ja kuulas uuesti intervjuusid ning täiendas transkriptsioone. Uurija täiendas intervjuude transkriptsioone, sest automaatne transkriptsioon oli väga kehv.

Järgnevalt salvestati intervjuude transkriptsioonid .txt-vormingusse ja laaditi üles QCAmapi keskkonda, mille abil on võimalik teostada kvalitatiivset sisuanalüüsi. QCAmapi keskkonnas otsiti intervjuude transkriptsioonidest üles tähenduslikud üksused ja anti neile nimetused. Tähenduslikud üksused valiti bakalaureusetöö uurimisküsimustest lähtudes. Valitud üksusteks olid üksikud sõnad, laused või terve tekstilõik, mis sisaldas uurija jaoks vajalikku infot. Igale tekkinud üksustele määrati kood. Töö usaldusväärseuse tõstmiseks kodeeriti intervjuude transkriptsioone kaks korda, et saada kinnitust, et tulemusteni on

võimalik jõuda ka uurimise kordamisel (Hirsjärvi et al., 2005). Kahe kodeerimise vahele jäi poolteist nädalat. Kodeerimisel kasutas uurija kaaskodeerijat. Kaaskodeerija aitas tõsta bakalaureusetöö usaldusväärsust (Hirsjärvi et al., 2005), mida soovivad usaldusväärsuse tagamiseks ka teised autorid (Creswell & Miller, 2000; Denzin & Lincoln, 2017). Suuri erinevusi kodeerimisel ei tekkinud ning koodid arutati ühiselt läbi. Pärast korduskodeerimist moodustas uurija tekkinud koodidest alamkategoriad (Elo & Kyngäs, 2008). Alamkategoriate alla paigutati samatähenduslikud koodid ning neile anti ühine nimetus. Alamkategoriad jaotas uurija kolme peakategooria alla (joonis 1).

Joonis 1. Peakategoriate jagunemine

Tulemused

Tulemused esitatakse kolme peakategooria kaupa. Igas peakategooria osas on esitatud alakategoriate jaotus ning tulemuste kinnistamiseks ja näitlikustamiseks kasutatakse tsitaate intervjuudest. Tsitaadist välja jäetud osad on märgitud /.../ ja need esitatakse kursiivis ja anonüümsuse tagamiseks on kõikide õpetajate nimed asendatud pseudonüümidega.

Õpetajate teadmiste allikad Johannes Käisi metoodikast

Esimeseks peakategooriaks kujunes õpetajate teadmiste allikad Johannes Käisi metoodikast. Õpetajate vastustest lähtudes moodustus selle peakategooria alla kolm alakategoriat: ülikoolist või koolitustel saadud teadmised; õpetaja ise otsinud metoodika kohta informatsiooni; lasteaia metoodikaga seotud.

Teadmiste allikad, kus kohast on õpetajad saanud teadmised Johannes Käisi metoodikast, olid erinevad. Põhilised teadmiste allikad olid ülikoolis ja pedagoogilistel kursustel saadud teadmised. Esmased teadmised olid õpetajatel saanud ülikoolist.

Pedagoogilistel kursustel osalenud õpetajad olid saanud teadmised Johannes Käisi metoodikast alles kursustel osalemisel.

Ma arvan, et ikka ülikoolis. Sai ikka esimesed teadmised. Et ikka ülikoolis. Õpetaja 6

See, kui ma kursustel õppisin lasteaiaõpetajaks ümber. Ümberõppekursustel siis seal räägiti Johannes Käisi metoodikast. Õpetaja 4

Johannes Käisi metoodika kohta olid õpetajad otsinud juurde informatsiooni. Informatsiooni said nad erialastest raamatutest ja internetist.

Siis kui ma siia tööle tulin tegelikult, et ennem ma lugesin selle kohta. Internet on suur ja lai esiteks. Ja teiseks on ka olemas erialaseid raamatuid selle kohta. Õpetaja 3

Õpetajate vastustest selgus, et nad rakendavad igapäevaselt Johannes Käisi metoodikat, aga nad ei teadvusta endale, et nad just seda metoodikat kasutaks.

Aga ma olen arusaanud, et see on meie lasteaia metoodikaga nii läbi põimunud. Õpetaja 4

Selgus, et õpetajal ei ole piisavalt teadmisi Johannes Käisi metoodikast. Ülikoolist saadud teadmised ei olnud õpetaja arvates piisavad.

Ma olen samamoodi õpingute käigus selle metoodikaga tutvunud. Aga kui ma nüüd päris täpselt mõtlen, siis ma päris kõike selle metoodika kohta ei tea. Õpetaja 2

Õpetajad pidasid Johannes Käisi metoodika juures tähtsaks lapsest lähtuvat kasvatust, looduslähedust ja lapse eakohast arengu toetamist.

Aga just täpselt samamoodi, et ta saab ise proovida ja katsetada. Toetab lapse arengut. Ma leian, et jah, see ongi niimoodi. Ta saab ise katsetada ja ise teha. Õpetaja 5

Õpetajate ülesanded ja tegevused Johannes Käisi metoodika rakendamisel

Teiseks peakategooriaks kujunes õpetajate ülesanded ja tegevused Johannes Käisi metoodika rakendamisel koolieelses lasteasutuses. Antud peakategooria alla moodustas õpetajate vastuste põhjal neli alakategooriat: koostöö erinevate osapooltega; laste eakohase arengu toetamine; õppe- ja kasvatustegevuste planeerimine; õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimine.

Koostöö erinevate osapooltega tõid kõik õpetajad intervjuudes välja. Kõige enam teevad koostööd õpetajad lastevanemate ning neid kaasatakse heameelega õppetegevustesse kui ka lasteaia igapäevasesse töösse.

Siis oleme teinud vanematega jälle koostööd, et lapsed siis uurivad ja toovad pildid, kus nad on käinud ja ise siis jutustavad. /.../ et lastega oleme käinud nende vanemate töö juures. Õpetaja 1

/.../meil oli ühe lapse ema on pimedate koolis õpetaja ja siis tema käis oma tööst rääkimas, mis oli ka nii hea siduda väärtuskasvatuse teemadega. Me olemegi talletanud ka alati lastevanemate andmeid /.../ selle eesmärgiga, et kui keegi töötabki kuskil sellises väga väärtuslikus kohas, et siis kunagi jälle ühendust võtta. Õpetaja 2

Igatahes me oleme teinud, näiteks lastevanematega koostööd, et toovad meile siia lillesibulaid. Õpetaja 6

Oluliseks peavad õpetajad koostööd muusika- ja liikumisõpetajatega, et teemad, mida käsitletakse oleks üks tervik ja omavahel lõimitud. Tihedalt teevad õpetajad koostööd tervisehoiutöötajaga, eripedagoogidega ja logopeedidega.

Aga, näiteks ka muusika ja liikumine. Kõik me oleme ühenduses. Me kuuplaanid teeme siis nemad vaatavad, mis on meie teemad ning sobitavad omad teemad sellega. /.../ Ja siis on muidugi tervisetöötaja käib ja annab meile terviseteemalisi loenguid. Ja eripedagoog ja logopeed. Õpetaja 1

/.../ et alati on nagu ongi muusika- ja liikumisõpetaja hästi ja tervisehoiutöötaja alati tulevad kaasa. Õpetaja 2

Koolieelse lasteasutuse lähedal asuvate asutustega, lasteaedadega ja koolidega teevad õpetajad koostööd.

Näiteks eelmise lennuga me käisime Tervisehoiukõrgkoolis. Esimese kursuse tudengid tegid arvestust. Kooliminejate laste peal esmaabi. /.../. Tegelikult Tervisehoiu tudengitega on tegelikult päris tihe koostöö. Õpetaja 1

Jah, teisi lasteaedasiid. Jah, korraldame näitusi. Meil üks näitus on ülespandud Tamme raamatukogus. Õpetaja 5

Kõik õpetajad pidasid oluliseks lapsele eakohase keskkonna loomist, mis soodustab lapse arengut ning kus laps saab olla aktiivne. Eelkõige rõhutasid õpetajad looduskeskkonnale, mida nad ise või koos lastega kujundasid.

Aga see ongi seesama keskkond. Laps saab ise vahetult kontakti. Et ta saab ise ka näiteks taimi kasvatada. Ta saab seemneid ise oma käega mulda panna. Käib kastmas teda ja siis ta käib vaatamas, kuidas seal taim hakkab kasvama. Täpselt see, et ta saab ise teha. Õpetaja 5

Peaks olema ikka selline vaba, loominguline keskkond. Ikka selline, kus laps saab ise tegutseda ja nautida oma tegevust. Õpetaja 7

Ise oleme tassinud siia pakke kohale, et lastel oleks ronimist ja endale proovipanemise võimalusi. Et neil oleks tegevust siin, et nad rahmeldaksid. Õpetaja 1

Õpetajad arvestavad õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel ning läbiviimisel laste arengut, mis on oluline lapse eakohase arengu toetamisel.

Et ikkagi peab vaatama, peab jälgima ja individuaalsus ka, et ikkagi lapse arengule vastavalt. Näiteks meil on /.../ ütleme, et ta on küll kuue-seitsme aastane. Aga ütleme, ta ikkagi ei mahu oma arengult sinna sisse ja siis meil ongi kaks vanuselist gruppi ja võib-olla me paigutame selle lapse siis üldse sinna nooremisse gruppi ja tegeleme temaga hoopiski seal. Õpetaja 6

Õpetajad kasutavad lastega individuaalset tööd. Erivajadustega laste juhendamisel kasutavad õpetajad individuaalset tööd kõige enam.

Kuna on sobitusrühmas siis sellist üks-ühele tööd on hästi palju. Ja hästi palju on seda just päeva lõikes. Et on siis kunstitöös võib-olla tuleb teha individuaalset tööd või siis juhendada individuaalselt, läheneda lapsele. Õpetaja 3

/.../ paar korda nädalas individuaalne, mõne lapsega, kui on, kas eriline huvi, et tahab veel teada saada või lihtsalt on mõni laps, näiteks meil vene keelt kõnelev laps. Õpetaja 7

Õpetajate ülesanded on koolieelses lasteasutuses õppe- ja kasvatustegevuste planeerimine kui ka nende läbiviimine. Õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel õpetajad lähtuvad teemadest, mida nad hakkavad käsitlema. Õpetajad arvestavad õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel laste huvidega ja vanusega. Samuti peavad õpetajad oluliseks erinevate valdkondade lõimimist õppe- ja kasvatustegevustesse.

Aga kindlasti juhindume sellest, et mis on lapse, laste enda huvid, mis neid huvitavad. /.../ Pigem arvestan laste vanust, huvisid, eripärasid ja individuaalsust. Õpetaja 3

Mina planeerin nii, et meil on aastakava, siis ma lähtun sellest /.../ koostöös paarilisega siis ikkagi juhindume teemadest. /.../ et me võtame ühe lüli ja hakkame sinna külge lõimima. Keel ja kõne, mänguline õppemäng või siis väärtuskasvatus. Et kõik on selle teemaga seotud, siis kinnistub see lapsele paremini. Lõimides siis õppe- ja kasvatusvaldkondi omavahel. Õpetaja 2

Õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel arvestavad õpetajad aastaegade rütmi. Planeerimisel on oluliseks õpetajatel kalendri jälgimine ja seal olevate riigipühade kui ka rahvuspühade arvestamist õppe- ja kasvatustegevustes.

Ja, see on väga loomulik, et aastarütmis elame ja rahvakalendri tähtpäevad, et need ikkagi suunavad meie plaane ja tegutsemist. Õpetaja 1

Me lähtume aastaagedest, riigipühadest, rahvuspühadest ja igasugustest üritustest. /.../ ütleme kõik see loodus ja aastaegade vahetumine kõik see on meil sisse arvestatud. Õpetaja 7

Õppe- ja kasvatustegevuste läbiviies kasutavad õpetajad looduslike vahendeid, sest need on lapsele, kui ka õpetajatele kõige paremini kättesaadavamad ja huvitavamad.

/.../ Me oleme taimedega värvinud õues. Pidime punast, kollast ja rohelist värvi looduskeskkonnast otsima. Ja kas siis seda hõõrumise teel saama või siis kleepimise teel siis oma valgusfoori täitma. Me tegime anumate sisse porist musta värvi. Õpetaja 2

/.../ et need käbikesed, kivikesed, need puuksad võib tuua ju tuppa. Me saame siis mängida kasvõi, näiteks teha tähti, teha matemaatikat. Väljas samamoodi, et me oleme liivakastis teinud puuksaga tähti, kaunistasime. /.../ Oleme kaunistanud, teinud ka siis kunsti, tähti, numbraid, kivikesi lugenud kokku, arvutanud /.../ Et loodusest saad õppematerjali vahendeid. Õpetaja 6

Õpetajad rakendavad teemade ja teadmiste kinnistamisel kõige enam erinevaid õppemänge ja küsimuste esitamist. Õppemängud ja küsimused aitavad lastel teemade ja teadmiste kinnistamisel. Lisaks õppemängudele ja küsimuste esitamisele kasutas üks õpetaja luuletusi.

Läbi luuletuste, läbi mängude, õppemängude. Ise küsin, lapsed küsivad. Õpetaja 7

Kinnistub ikkagi läbi õppemängu, et laps saaks ise kõik läbi teha /.../ Et ikka õppemäng on see, millega me siis kinnistame. Õpetaja 6

Küsimustega. Nädal aega oleme rääkinud ühest ja samast temast ja siis reedel näitan pilte ja siis hakkab mina küsimusi esitama. Ja siis tulevad õppemängud ja muud sellised asjad. Õpetaja 5

Õpetajad peavad oluliseks anda lastele igapäevaselt tagasisidet. Tagasisidet annavad õpetajad suuliselt ning neli õpetajat seitsmest kasutas lisaks suulisele tagasisidele ka kleepse. Õpetajad annavad lastele positiivset tagasisidet, kiidavad lapsi ja alati räägivad lastele, milles nad olid tublid.

No ikkagi tegelikult alati niisugune positiivne, et me ikkagi kiidame. /.../ Me kiidame, me räägime, kuidas läks, et sa olid tubli ja see läks hästi ja mis saaks paremini. Aga teinekord on mõned väikesed kleepsud. Ja lastele see väga meeldib. Õpetaja 6

Kiitused. Aga mitte kiitused, sellega, et annan kommi ja sa olid tubli laps. Pigem see kiitus, et ma sõnastan lastele kiituse olemuse ehk milles nad olid tubli. Õpetaja 3

Lisaks suulisele ja kirjalikule tagasisidele kasutas üks õpetaja kiituskirju, mida ta andis lapsele õhtuti koju minemisel kaasa. Vanematele annab kiituskiri teadmise, kuidas tema lapsel täna päev läks. Kiituskirja saamine innustab lapsi.

Me anname õhtul kiituskirju kaasa. Nad väga tahavad seda ja vanematele on ka huvitav nagu teada. Kellega on rohkem tegelemist siis me kirjutame ka vanematele. Kirjeldame ja anname vahe kokkuvõtteid, kuidas on läinud. Õpetaja 1

Johannes Käisi metoodika rakendamine koolieelses lasteasutuses

Kolmandaks peakategooriaks kujunes Johannes Käisi metoodika rakendamine koolieelses lasteasutuses. Selle peakategooria alla kujunes kolm alakategooriat: erinevate õppemeetoditega õppe- ja kasvatustegevused; ühised üritused; koolieelse lasteasutuse ümbritseva keskkonnaga arvestamine õppe- ja kasvatustegevustes.

Õpetajad kirjeldasid intervjuudes, kuidas nende koolieelses lasteasutuses rakendatakse Johannes Käisi metoodikat. Kõige enam tõid õpetajad välja selle, et õppe- ja kasvatustegevustes kasutavad õpetajad erinevaid meetodeid, mille abil nad lapsi õpetavad. Vaatlemine, õppemängud ja aruteluringid on kõige enam rakendatud õppe- ja kasvatustegevuste meetodeid.

Püüan võimalikult aktiivset tegevust teha. Nii ise uurivad, vaatavad raamatuid, uurivad raamatutest, aga samas on meil ka sellised liikumismängud ja õppemängud. Õpetaja 7

/.../ Lapsed uurivad ja vaatlevad. Meil on aias erinevad puud. Nende vaatlemist /.../ Praktiliselt mitte teooriat, et rohkem ikka näitlikustamist ja mängu. Õpetaja 1

Siis on vaatlus. On ikka need arutelud, vestlused. Võib-olla ka teeme mõne situatsioonimängu /.../ lavastusmänge teeme. Õpetaja 6

Koolieelses lasteasutuses õpetajad kasutavad õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel väga palju selliseid tegevusi, mis on praktilised ja kus laps saab ise tegutseda ning avastada. Samuti kasutavad õpetajad läbi meelte õppimist.

Meeltega õppimine. Õpetaja 1

Noh ma pean ka seda oluliseks, et see maailma tundma õppimine algab kodust ja koduümbrusest ja, et lapsed saaksid ise tegutseda aktiivselt, proovida ja katsetada ning saaks vabalt mängida õues, vee ja poriga ning toas oleks vajalikud, huvipakkuvad asjad kättesaadavad. Samuti vaatleme loodust. Õpetaja 4

Et need meeled tuleb nii-öelda ellu äratada ja läbi meelte kogevad lapsed väga palju. /.../ kui sa paned käe lamba villa sisse või siis nuusutad seda lambavilla, et mis lõhn seal küljes tegelikult on. Kuna praegu on kevad siis meie lapsed väga palju istutavad. Et nendel on suur huvi selle vastu, et saavad ise midagi teha. Õpetaja 3

Õpetajad teevad koolieelses lasteasutuses erinevaid matkasid, kuhu nad kaasavad ka teisi oma koolieelse lasteasutuse õpetajaid, lapsi ja vanemaid. Need matkad on ülemajalised ning ühised üritused. Samuti korraldatakse iga-aastaselt oma koolieelse lasteasutuse ümbruse korrastamiseks ühiseid talguid, kus võtavad osa nii õpetajad kui ka lapsevanemad ja lapsed.

Meil on hästi vedanud, et tavaliselt meil on need matkad, mis on mõeldud peredele. Matkad on koheselt tavaks meile muutunud. Ja seal osalevad väga palju vanemaid ja lapsi ning sinna hea meelega tullakse ja minnakse veel lõbusamalt ära. /.../ Ja õppekäikudel vanemad osalevad kui on vajadus. Õpetaja 3

/.../ meil oli siin koristuspäev eelmise aasta maikuu sees. See koristus õues, istutamine ja kõik selline. Lapsed nägid, mida vanemad teevad ja samas nad hakkavad rohkem hoidma loodust. Õpetaja 6

Koolieelse lasteasutustes olid rajatud marjaaiad, peenrad ja peenrakastid, mille eest lapsed koos õpetajatega hoolt kandsid.

/.../ Meil on igal rühmal oma plats, mida siis õpetajad hooldavad ning seda saab teha ka lastega koos. Kogu aeg lapsed saavad teha hooldamistööd oma peenra juures, kui seda vaja. Laps hoolitseb ja hoolib millegi eest /.../ Õpetaja 6

Õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel arvestasid õpetajad koolieelse lasteasutust ümbritseva keskkonnaga. Paljud tegevused, mida nad planeerivad viiakse läbi, kas siis koolieelse lasteasutuse õuealal või siis lähedal asuvas pargis.

Ma mainisin seda parki, mis meil siin kõrval on kohe. Siis samamoodi me oleme õppekäikudel käinud. /.../ Kui me oleme liiklusmärke käsitlenud, et siis me oleme ka siin lähedal käinud tänavatel ringkäigul. /.../ oma õueala plats on igapäevane meie mängumaa ja õppetegevuste läbiviimise koht. Õpetaja 2

Siis õues on meil suur pluss, et me tegutseme linnapargi kõrval, et käime sageli pargis. Tegutseme seal. Õpime puid tundma, linde vaatlema. Õpetaja 1

Oluline aspekt, mis selgus ühe õpetaja intervjuus, et õpetajad ei teadvusta endale, et nad rakendavad Johannes Käisi metoodikat igapäevaselt õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel ja läbiviimisel.

/.../ Seda ei tehta teadlikult. Ühesõnaga ma arvan, et teadlikult seda ei kasutata, aga alateadlikult kasutatakse ikkagi seda päris palju. Et inimesed ei mõtle, et see on Käisilt võetud. Õpetaja 4

Õpetajad peavad vajalikuks Johannes Käisi metoodika rakendamist koolieelses lasteasutuses. Vajalikkust põhjendasid nad sellega, et lapsele on looduskeskkond kõige loomulikum ning see metoodika on lapsekeskne. Metoodika juures tõid õpetajad välja selle, et praktilisus ning reaalsed asjad annavad lapsele eluks vajalikud teadmised.

Sellepärast, et alustame loodusest. Lihtsalt kuna ma ise hoolin sellest nii palju. Kus kohast laps saab selle arvamuse? Muidugi ka perekonnast saab. Ema ja isa õpetavad. /.../ Et mõista seda, et loodust peab austama ja, kui sa seda ei tee, siis lõpuks, mis saab sinust või loodusest. Et ei kasvataks ühiskonda ükskõikseid ja hoolimatuid inimesi. Teine asi on see, et kui sa austad loodust, austad samas ka oma kodumaad. Õpetaja 3

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada lasteaiaõpetajate arvamused Johannes Käisi metoodika rakendamisele ja vajalikkusele Tartu linna koolieelsetes lasteasutustes. Uurimuses kasutati seitsme Tartu linna õpetaja kirjeldusi Johannes Käisi metoodika rakendamisest koolieelses lasteasutuses. Uurimuse tulemused kehtivad vaid uurimuses osalevate õpetajate puhul ja ei ole üldistatavad. Uurimuse eesmärgi täitmiseks püstitati kolm uurimisküsimust, millele saadi vastused.

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada saada, millised on koolieelse lasteasutuse õpetajate teadmiste allikad Johannes Käisi metoodikast. Selgus, et õpetajate esmased teadmiste allikad Johannes Käisi metoodikast olid õpingud ülikoolis või pedagoogilised kursused. Need teadmised, mis õpetajad olid ülikoolis õppides või pedagoogiliste kursustel omandanud, ei olnud piisavad ning õpetajad olid ise otsinud informatsiooni juurde. Põhilisteks informatsiooni allikateks olid erialased raamatud ja internet. Johannes Käis (Eisen, 1985) pidas tähtsaks õpetajate täienduskoolitusi, mida ta omal ajal ise ka läbi viis.

Õpetajad rakendavad õppe- ja kasvatustegevustes Johannes Käisi metoodikat eelkõige enda huvi tõttu looduse vastu. Johannes Käis (2004) on rõhutanud, et õpetaja peab oma tööst olema huvitatud ning elama sellele kaasa, siis ta suudab äratada huvi ka lastes. Uurimuses oli üllatav see, et üks õpetaja tõi välja, et ta ise ei teadvusta endale, et ta kasutab igapäevaselt Johannes Käisi metoodikat. Sellest võib järeldada, et Johannes Käisi metoodika on koolieelse lasteasutuse riikliku õppekavaga (2011) sarnane. Riiklikus õppekavas (Koolieelse lasteasutuse..., 2011) kajastuvad Johannes Käisi kodulooline üldõpetus, tegevuste lõimimine ja kavandamine lapse huvidest lähtuvalt, loodusarmastus ja looduskasvatus ning rahvakultuuri tundmaõppimine (Käis, 1992, 2004; Kinos & Pukk, 2010).

Teise uurimusküsimusega sooviti teada saada, millised on koolieelse lasteasutuse õpetaja ülesanded ja tegevused Johannes Käisi metoodika rakendamisel koolieelses lasteasutuses. Tulemustes selgus, et õpetaja üks ülesanne on koostöö erinevate osapooltega. Õpetaja teeb koostööd lastevanemate, õpetajate, spetsialistide ja erinevate asutustega, mis asuvad lasteaegade lähedal. Õpetaja (tase 6) kutsestandardis (Kutsestandard, 2017) on välja toodud, et õpetaja kaasab õpi- ja õpetamistegevuste kavandamisse lapsevanemaid, õpetajaid ja spetsialiste. Samuti on mitmed autorid (Eisen, 1989; Malik & Malik, 2011; Nugin, 2013) seisukohal, et üldõpetuse rakendamisel koolieelses lasteasutuses tuleb õpetajatel teha koostööd erinevate osapooltega. Tugev koostöö ning ühesugused arusaamad õpetajate vahel on olulised kõikides õpetuslikes küsimustes (Käis, 1989; Malik & Malik, 2011).

Õpetajate ülesanne koolieelses lasteasutuses on õppe- ja kasvatustegevuste planeerimine ja läbiviimine. Uurimistulemused kinnitasid, et õpetajad lähtuvad tegevuste planeerimisel ühest teemast, kuhu nad hakkavad lõimima erinevaid valdkondi (Käis, 1989; Kinos & Pukk, 2010; Koolieelse lasteasutuse..., 2011; Käis, 2004; Ross, Õun & Tuul, 2013). Ross, Õun ja Tuul (2013) on rõhutanud, et üldõpetuses iga valdkonna sisu annab lapsele uusi teadmisi ja oskusi, kuid igakülgeks arenguks on lapsel vaja kõiki valdkondi, et õppe- ja kasvatustegevused oleks terviklik ja ühtne protsess. Õpetaja peab teema valikul lähtuma lapsepärasuse ja eluläheduse printsiibist (Käis, 2004). Teemad, mida õpetajad kasutasid õppe- ja kasvatustegevuste planeerimises olid seotud laste huvidega. Mitmed autorid (Brough, 2010; Kala, 2008; Kalimulina, 2006; Koolieelse lasteasutuse..., 2011; Käis, 2004; Malik & Malik, 2011; Nugin, 2013) on teema valikul oluliseks pidanud, et õpetaja peab arvestama laste huvidega, arengutasemega ja vanusega. Õpetaja ülesandeks lasteaias on olla laste loovuse toetaja, abistaja ja suunaja. Ka töökoolis oli õpetaja ülesandeks olla laste loovuse toetaja, abistaja kui ka suunaja (Käis, 2004). Töökoolis ei tohi õpetaja laste loovust alla suruda ning lapsi range kontrolli all hoida, vaid õpetaja loob lastele sellise õppekeskkonna, kus lapsel on

turvaline ning ta saab loovalt ja vabalt õppida (Kinos & Pukk, 2010; Käis, 2004). Eelnev sätestatakse ka koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011).

Õpetajad töid uurimuses välja selle, et õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel ning läbiviimisel arvestasid nad aastaegade ning rahvus- ja riiklike pühadega. Eelnev toetab Johannes Käisi koduloolist vaateõpetust. Hetkel leiame koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast (2011) koduloolise vaateõpetuse asemel valdkonna „Mina ja keskkonna“, mille õppe- ja kasvatustegevuste üks eesmärk on, et laps väärtustab Eesti ja oma rahva kultuuritraditsioone. Samuti selgus uurimuses, et õpetajad arvestavad juba tegevuste planeerimisel laste arenguga. Isetegevuse ja individuaalse tööviisi rakendamisel on oluline, et õpetaja arvestab õppetöö kavandamisel lapse arengutaset, vanust ja huve (Kinos & Pukk, 2010; Käis, 1992; Unt, 1985). Sama toob välja ka koolieelse lasteasutuse õpetaja kutsekirjeldus (Kutsestandard, 2017), et õpetaja kavandab ja kujundab õppijale tema arengut toetava õpi- ja kasvukeskkonna. Individuaalse tööviisi eesmärk on anda lapsele iseseisvust ja isetegevust, mis toimuks lapsele loomulikus tempos (Käis, 1992; Unt, 1985). Kinos ja Pukk (2010) ja Unt (1985) toovad välja, et individuaalse tööviisiga kasvatatakse lapse vastutustunnet lapse huvi ja teadlikkuse abil. Õppe- ja kasvatustegevusi planeerides ja läbiviies kasutavad õpetajad looduslikke vahendeid ja reaalseid esemeid. Üldõpetuses tutvutakse õpitavaga alati objekti või nähtusega loomulikus keskkonnas (Eisen, 1989; Koolieelse lasteasutuse...,2011; Nugin, 2013). Toren, Maiselman ja Inbar (2007) rõhutasid oma uurimuses, et lastele loodud elu- ja looduslähedane õpikeskkond annab õppimisele lisapanuse.

Uurimuses selgus, et teemade ja teadmiste kinnistumisel rakendavad õpetajad erinevaid õppemänge ja küsimusi. Johannes Käis (2004) pidas oluliseks, et teemade käsitlemine algaks üldõpetuses õppekäiguga ja lõppeks käelise tegevusega. Uurimuses osalenud õpetajad rakendasid teemade kinnistumisel õppemänge, sest siis saab laps ise kõik läbi teha. Läbi lapse tegutsemise kinnistuvad teadmised paremini ning põhjalikumalt (Timoštšuk, 2017). Johannes Käis (1992) oli seisukohal, et laps on aktiivselt tegev siis, kui ta kirjutab, joonistab või lõikab kääridega. Need tegevused aitavad rahuldada lapse loomupärast liikumis- ja tegevusvajadust. Õpetajad pidasid oluliseks, et laps oleks aktiivne ning saaks ise avastada ja uurida. Igapäevaselt anti lastele kui ka lastevanematele tagasisidet. Õpetajad andsid lastele tagasisidet nii suuliselt kui ka kirjalikult. Ka töökoolis ei kasutata numbrilist hindamist, vaid hinne antakse suuliselt (Käis, 2004). Kuna koolieelses lasteasutuses veel hindeid ei anta, siis annavad õpetajad lapsele tehtud tööle suuliselt tagasisidet. Suuline

tagasiside annab õpetajale võimaluse lapsele läheneda individuaalselt ning selgitada lapsele, milles ta oli hea ja millele ta järgmine kord peaks rohkem tähelepanu pöörama.

Kolmanda uurimisküsimuse (kuidas rakendavad koolieelse lasteasutuse õpetajad Johannes Käisi metoodikat õppe- ja kasvatustegevusi läbiviimisel koolieelses lasteasutuses) vastustest selgus, et õpetajad rakendavad õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel erinevaid meetodeid. Kõige enam kasutavad õpetajad vaatlust, erinevaid õppemänge ja aruteluringe. Eelnevate meetodid kasutamine õppe- ja kasvatustegevustes toetavad Johannes Käisi töökooli ideed, kus kasvatati last tööga (Käis, 2004; Kinos & Pukk, 2010; Unt, 1985). Koolis ja lasteaias on töö igasugune tegevus, mis paneb liikuma ja arendab sellega lapse käsi, jalgu, keelt ja meelt (Käis, 2004). Õppe- ja kasvatustegevustes rakendavad õpetajad, selliseid tegevusi, mis on praktilised. Praktilised tegevused aktiveerib lapsel varasemad teadmised ja oskused ning kujundab uued vilumused (Timoštšuk, 2017).

Õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel arvestavad õpetajad koolieelset lasteasutust ümbritseva keskkonnaga. Johannes Käisi (1992) pidas üldõpetuses oluliseks seostada õppe- ja kasvatustegevusi kodukoha loodusega või siis asutustega. Kodukoha loodusega ja asutustega seostamist sätestab ka kehtiv koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2011). Kõikide õpetajate intervjuudest selgus, et nende koolieelses lasteasutuses on olemas õuealad, kus on olemas peenrad ja põõsad, mille eest saavad lapsed koos õpetajatega hoolitseda ning koolieelse lasteasutuste kõrval on olemas pargid, kus nad viivad läbi õppe- ja kasvatustegevusi. Eelnevat toetab Johannes Käisi töökooli idee, kus samuti said lapsed ise teha ja kogeda (Käis, 2004). Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2011) sätestab samuti, et õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel ja korraldamisel valdkondade temaatika valimiseks lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis koosneb nii loodus-, tehiskeskkonnast kui ka sotsiaalsest keskkonnast.

Johannes Käisi metoodika rakendamist koolieelses lasteasutuses pidasid kõik uurimuses osalenud õpetajad vajalikuks kuna see toetab lapse arengut ning on lapsele kõige lapsepärasem ja elulähedasem. Johannes Käisi metoodika annab lapsele eluks vajalikud teadmised ja kogemused. Praktilisus ja reaalsed esemed on need, mida õpetajad tõid kõige enam intervjuudes esile.

Töö piirangud ja praktiline väärtus

Töö piiranguks võib pidada seda, et antud tulemusi ei saa üldistada laiemalt kui ainult käesolevas uurimuses osalenud valimile ehk seitsmele Tartu linna koolieelse lasteasutuse

õpetajale. Samuti võib töö piiranguks pidada autori vähest kogemust kvalitatiivse uurimuse läbiviimisel.

Töö praktiliseks väärtuseks on saadud uurimistulemused. Uurimustulemused annavad küll põgusa ülevaate õpetajate arvamustest Johannes Käisi metoodikast, tuues Johannes Käisi metoodikale rohkem tähelepanu. Autorile teadaolevalt ei ole varasemalt sellist uurimust Eestis tehtud. Tulevikus võiks uurida koolieelse lasteasutuste juhtide arvamusi metoodika valiku kohta koolieelses lasteasutuses.

Tänuõnad

Tänan kõiki õpetajaid, kes osalesid uuringus ning samuti tänan ma koolieelse lasteasutuse direktoreid ja õppealajuhatajaid, kes lubasid intervjuusid läbi viia koolieelses lasteasutuses. Tänada soovin ka oma peret ja sõpru, kes mind töö valmimisel toetasid.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Allkiri

Kuupäev

Kasutatud kirjandus

- Alumäe, T. (2014). Recent improvements in Estonian LVCSR. *In Spoken Language Technologies for Under-Resourced Languages*, 118-123.
- Alusharidus (s.a). Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/et/tegevused/alus-pohi-ja-keskharidus/alusharidus>.
- Arno (s.a). Tartu munitsipaallasteaiad. Külastatud aadressil <http://www.tartu.ee/arno/>.
- Brough, C. (2010). *Student-centred Curriculum integration in primary schools: Implementing democratic principles and practices*. Thesis. University of Waikato.
- Creswell, J. W., & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into Practice*, 39(3), 124-130.
- Denzin, K. N., & Lincoln S. Y. (Toim). (2017). *The SAGE Handbook of Qualitative Research* (5th ed.). California: SAGE Publications.
- Eesti elukestva õppe strateegia 2020 (2014). Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>.
- Eisen, F. (1985). Silmapaistev eesti pedagoog Johannes Käis. Eisen, F. (Koost). *Koolile pühendatud elu* (lk 6-15). Tallinn: Valgus.
- Eisen, F. (2004). Saateks. Eisen, F. (Koost). *Kooli-raamat* (lk 399-402). Tartu: Ilmamaa.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of advanced nursing*, 62(1), 107–115.
- Fisher, R. (2004). *Õpetame lapsi õppima*. Tartu: Atlex.
- Hiie, E. (1991). Integratsiooniidee algõpetuses ja selle rakenduse erinevaid võimalusi. *Algõpetuse aktuaalseid probleeme III* (lk 3-23). Tallinn: Tallinna Pedagoogiline Instituut.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.
- Igandi, M. (2013). *Kooliuuendusliikumise ideede kajastamine ajakirjas „Kasvatus“*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Kala, H. (2008). Uuendatud riiklik õppekava. E. Kulderknup (Koost), *Õppe-ja kasvatustegevuse korraldus* (lk 5-15). Tartu: Kirjastus Studium.
- Kalda, K. (2012). *Johannes Käis pedagoogi ja hariduse edendajana*. Publitseerimata magistritöö. Tallinna Ülikool.
- Kalimulina, E. (2006). Tegevuste integratsioon kui lapsest lähtuva õpikäsitle praktiline rakendamisvõimalus koolieelses lasteasutuses. *Arenev õppekava. Õpikeskkond ja ainevaldkonnad* (lk 116-132). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (Toim). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>.
- Kikas, E. (2008). Tunnetusprotsesside areng. E. Kikkas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 19-38). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kinos, J., & Pukk, M. (2010). *Lapsest lähtuv kasvatus*. Tallinn: TEA kirjastus.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2011). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917>.
- Kroch, S., & Morehouse, P. (2008). *The early childhood curriculum: Inquiry learning through integration*. Boston: McGraw-Hill Higher Education.
- Kutsestandard (2017). *Õpetaja tase 6*. Külastatud aadressil <https://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10640560/pdf/opetaja-tase-6.2.et.pdf>.
- Kuusk, T. (2010). Õppeainete seostamisest õppekava lõimingu kontekstis. J. Jaani, & L. Aru (Toim.), *Lõiming. Lõimingu võimalusi põhikooli õppekavas*. (lk 6-62). Tartu: Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus.
- Käis, J. (1989). *Valik Johannes Käisi töid*. Eisen, F. (Koost). Tallinn: Valgus.
- Käis, J. (1992). *Isetegevus ja individuaalne tööviis*. F. Eisen (Toim). Tallinn: Koolibri.
- Käis, J. (2004). *Kooli-raamat*. Eisen, F. (Koost). Tartu: Ilmamaa.
- Laherand, M-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimismeetod*. Tallinn: OÜ Infotrükk.
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/intervjuu>.
- Malik, A.S., & Malik, R. H. (2011). Twelve tips for developing an integrated curriculum. *Medical Teacher*, 33(2), 99-104.
- Nugin, K. (2013). *Üldõpetuse rakendamine lasteaias*. Tartu: AS Atlex.
- Nõmmela, C. (2016). *Õpetajate hinnangud üldõpetusliku tööviisi kasutamisest koolieelses lasteasutuses Tartu lasteaegade näitel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Peterson, T. (2008). Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatusgevuse korraldamine. E. Kulderknup (Koost), *Õppe- ja kasvatusgevuse korraldus* (lk 16-27). Tartu: Kirjastus Studium.

- Põhikooli riiklik õppekava (2014). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020>.
- Ross, L., Õun, T., Tuul, M. (2013). Lapsest lähtumine üldõpetuse alusena. Nugin (Koost), *Üldõpetuse rakendamine lasteaias* (lk 11-38). Tartu: AS Atlex.
- Timoštšuk, I. (2017). Looduskeskkonna tundmaõppimine. K. Nugin, & T. Õun (Koost), *Õppe- ja kasvatusetegevus lasteaias* (lk 234–246). Tartu: Atlex.
- Toren, Z., Maiselman, D., & Inbar, S. (2007). Curriculum Integration: Art, Literature and Technology in Pre-Service Kindergarten Teacher Training. *Early Childhood Education Journal* 35(4), 327-333.
- Tropp, K. & Saat, H. (2008). Sotsiaalsete oskuste areng. E. Kikkas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 53-78). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Unt, I. (1985). Johannes Käisi didaktilise süsteemi areng. F. Eisen (Koost), *Koolile pühendatud elu. Johannes Käis 1885-1950* (lk 16-43). Tallinn: Valgus.
- Waldorfpedagoogika (s.a). Külastatud aadressil <http://antroposofia.ee/waldorfpedagoogika/>
- Vapper, T. (2016, 11. nov). Johannes Käisi õpetust kohtab lasteaedades üha enam. *Õpetajate Leht*, lk 13.
- Õun, T., Ugaste, A., Tuul, M., & Niglas, K. (2010). Perceptions of Estonian preschool teachers about the child-centred activities in different pedagogical approaches. *European Early Childhood Education Research Journal*, 18(3), 241-256.
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikool.

Lisa 1. Intervjuu kava

Koolieelsete lasteasutuste õpetajate arvamused Johannes Käisi metoodika rakendamise kohta kolme Tartu linna lasteaia näitel

Töö eesmärk: välja selgitada lasteaiaõpetajate arvamused Johannes Käisi metoodika rakendamisele ja vajalikkusele Tartu linna koolieelsetes lasteasutustes.

Intervjuu kava

Sissejuhatavad küsimused:

Nimi:

Vanus:

Lasteaed:

Laste vanus rühmas:

Põhiosa küsimused:

I Millised on koolieelse lasteasutuse õpetajate teadmised Johannes Käisi metoodikast?

1. Kuidas Te jõudsite Johannes Käisi metoodika juurde?
2. Kus te saite vajaliku informatsiooni ja teadmised Käisi metoodika kohta?
3. Mil viisil Käisi metoodika väljendub Teie töös?
4. Kuidas ja mil määral toetab Käisi metoodika kasutamine lapse arengut?

II Millised on koolieelse lasteasutuse õpetaja ülesanded ja tegevused Johannes Käisi metoodika rakendamisel koolieelses lasteasutuses?

1. Kuidas Te planeerite oma rühma õppe- ja kasvatustegevusi?
2. Kuidas on koostöö teistega koolieelses lasteasutuses? Kuidas tulevad tegevuste läbiviimisel kaasa lasteaia õpetajad, juhtkond, lapsevanemad, lapsed?
3. Kuivõrd Te arvestate laste huvidega õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel?
4. Kuidas Te viite oma rühmas planeeritud tegevusi läbi lähtudes Käisi metoodikast?
5. Millega Te oma tegevusi läbiviies või planeerimisel peate arvestama? Miks?
6. Kuidas Te uusi teemasid ja teadmisi lastele kinnistate?
7. Kui palju Te arvestate õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel laste individuaalsusega?
8. Kuivõrd Te lastele lastel ise tegutseda ja avastada?
9. Milline näeb välja tagasiside andmine lastele?

III Kuidas rakendavad koolieelse lasteasutuse õpetajad Johannes Käisi metoodikat õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel koolieelses lasteasutuses?

1. Missuguseid metoodikaid kasutate õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel?
2. Kirjeldage, missugune on see keskkond, mis soodustab Johannes Käisi metoodika rakendamist koolieelses lasteasutuses?
3. Kuivõrd Te jälgite aastaegade rütmi oma õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel?
4. Mil määral kasutatakse Käisi metoodikat Teie koolieelses lasteasutuses?

Lõpetavad küsimused:

1. Mida Te soovitate neile õpetajatele, kes alles alustavad Johannes Käisi metoodika avastamist?
2. Kas soovite veel midagi lisada?

Intervjueeritava tänamine ja transkriptsiooni läbi lugemise võimaluse pakkumine.

Intervjuu kava vormi allikas:

Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). Intervjuu. K. Rootalu, V. Kalmus, A. & T. Vihalemm (Toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Külastatud aadressil: <http://samm.ut.ee/intervjuu>

Lisa 2. Uurijapäevik

/.../	
20.12.2017	Alustasin teooria kirjutamist.
/.../	
19.01.2018	Kirjutasin teooriat ja mõtlesin oma uurimistöö metoodikast. Kirjutasin juhendajale, et tekkisid küsimused. Juhendaja vastas kohe.
/.../	
14.02.2018	Kirjutasin lasteaedadesse. Kokku leidsin 7 lasteaeda, kes rakendavad Käisi metoodikat.
/.../	
20.03.2018	Vaatan intervjuukava üle. Sõnastasin mõned küsimused selgemini. Viin end uuesti kurssi teemaga.
/.../	
02.04.2018	Prooviintervjuu tehtud. Õpetaja, kellega tegin intervjuu oli väga meeldiv ja sõbralik. Tema oli samuti sellest teemast huvitatud. Intervjuu kestvus oli 31 minutit.
/.../	
04.04.2018	Tegin täna teise intervjuu. Aega läks täna 52 minutit intervjuule. Õhtul transkribeerisin intervjuu ära. Kasutasin esimeseks transkribeerimiseks internetist leitud programmi. Programm oli küll intervjuu kenasti ära transkribeerinud, aga ma pidin ikkagi selle üle lugema ja kuulama. Parandasin ja täiendasin transkriptsiooni peaaegu neli tundi.
/.../	

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina,

Madli Ütsik

(sünnikuupäev: 27.08.1989)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Koolieelsete lasteasutuste õpetajate arvamused Johannes Käisi metoodika rakendamisest ja vajalikkusest kolme Tartu linna lasteaia näitel“, mille juhendaja on Marianne Olbrei.

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 22.05.2018